

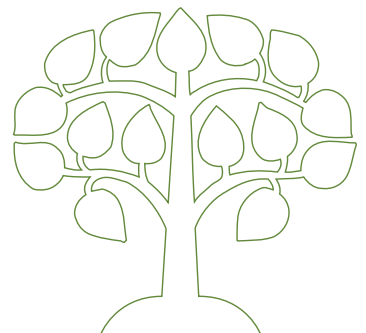

LINDESBERGS
KOMMUN

Strategi Framtidens äldreomsorg 2025 - 2030

Socialnämnden

»Strategi
Plan/program
Riktlinje
Regler och instruktioner

Fastställt av: Socialnämnden

Datum: 2025-02-27

För revidering ansvarar: Socialnämnden

För eventuell uppföljning och tidplan för denna ansvarar: Socialförvaltningen

Dokumentet gäller för: Vård och Omsorg, E-hälsa och Myndighet, förvaltningsledning

Dokumentet gäller till och med: 2030-12-31

Sammanfattning

I strategi *Framtidens äldreomsorg* finns bakgrund och syfte till denna strategi. Det följs av en organisationsbeskrivning och grunduppdrag, befolkningsprognos, verksamhetens värderingar, arbete för samverkan, främjande och förebyggande. Vidare beskrivning av arbete för kvalité samt innebörden av god och nära vård. Fokus och prioriterade områden i denna strategi är kompetensförsörjning, välfärdsteknik och digitalisering samt boendeformer med tillhörande riktlinje. Strategin avslutas med ekonomistyrning samt uppföljning av strategin.

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte.....	6
Metod.....	6
Organisation och Grunduppdrag	7
Befolkningsprognos	7
Bemötande och värderingar	9
Samverkan, främjande och förebyggande	9
Kvalitet och nya arbetsätt.....	10
God och nära vård.....	10
Tre prioriterade områden	11
Ekonomistyrning.....	16
Uppföljning.....	16

Inledning

Med strategi för *Framtidens äldreomsorg* avser denna att peka ut ett antal viljeinriktningar och behov för år 2025 – 2030 inom verksamheten *Vård och Omsorg* i Lindesberg kommun. Olika behov för den enskilde ska tillgodoses genom biståndsbeslut och insatser kopplat till äldreboende, boendeplatser och hemtjänst. Strategin innefattar även prioriterade utvecklingsområden som är kompetensförsörjning, boendeformer samt digitalisering och välfärdsteknik. Dessa områden är viktiga strategiska förutsättningar för den framtida äldreomsorgen. Då äldreomsorgen i Lindesbergs kommun är organiserat inom verksamhetsområdet *Vård och omsorg* så kommer benämningen *Vård och omsorg* användas i resterande text i dokumentet.

Socialnämnden med tillhörande verksamhet *Vård och omsorg* i Lindesbergs kommun, likt i övriga Sverige, står inför stora utmaningar då andelen äldre blir fler och andelen i arbetsför ålder allt färre. För att kunna möta dessa utmaningar i framtiden kommer det att behövas arbeta på nya arbetssätt. Lindesberg kommun och socialnämnden ska på ett självklart och bra sätt arbeta för att klara dessa utmaningar och erbjuda rätt välfärdstjänster för äldre.

Det ska genomsyras av en god kvalitet för kommunens äldre och arbetet ska ske på ett systematiskt sätt med planering, uppföljning och analys samt åtgärder. Genom innovation och nytänkande ska Socialnämnden möta framtidens behov av vård och omsorg med god kompetensförsörjning, bra boenden, utvecklad digitalisering, rätt bemanning samt anpassa verksamhet utifrån tilldelad budgetram från kommunfullmäktige.

Bakgrund

I augusti 2023 beslutade Socialnämnden att förvaltningen ska arbeta för att ta fram *Strategi Framtidens äldreomsorg* som inkluderar strategi för socialförvaltningens olika boenden samt Riktlinje vid utformning av vård och omsorgsboende. Riktlinjen kommer vara i form av bilaga till avsnittet Boendeformer i denna strategi. Beslutet i Socialnämnden föregicks av att revisionsbyrån PwC hösten 2022, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna, genomförde en granskning av socialnämndens arbete för en framtida äldreomsorg. Syfte med granskningen var att bedöma om Socialnämnden säkerställer arbetet så att det bedrivs på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll. Resultat som framkom var bland annat att det saknas en tydlig, övergripande och sammanhållen strategi för hur arbetet med kompetensförsörjning, boenden och digitalisering ska genomföras. Till exempel finns idag ett långsiktigt beslutsunderlag för lokal- och bostadsförsörjningsplan men det är ej heltäckande då det finns en avsaknad av hur många boenden samt vilka former av boenden som behöver byggas för de kommande åren.

Extra viktigt är att arbetet bör ske på ett sammanhållet sätt där strategierna integreras med varandra för att möta samtliga framtida behov som finns. Även att det tydligt framgår i direktiv för hur och när uppföljning av detta arbete ska ske. Socialnämnden ska ha upprättade strategier och riktlinjer för arbetet avseende hur äldreomsorgens boenden, kompetensförsörjning och digitalisering ska utformas.

Syfte

Syfte med denna strategi, *Framtidens äldreomsorg*, är att Socialnämnden ska säkerställa ett långsiktigt arbete inom Vård och Omsorg där helhetsperspektivet är viktigt. Strategin ska ange en utpekad riktning för Socialnämnden i sitt arbete. Prioriterade områden och bärande delar i arbetet är kompetensförsörjning, boendeformer samt digitalisering och välfärdsteknik de kommande åren. Det ska vara en tydlig sammanhållen långsiktig strategi för hur arbetet ska genomföras inom Vård och Omsorg samt hur detta arbete ska följas upp till nämnden. Allt utifrån tidigare genomförd granskning som konsultföretaget PwC gjorde hösten 2022.

Metod

Till stöd i framtagande av strategin har ett antal workshops genomförts med referensgrupper i form av chefsgrupper från Vård och Omsorg, handläggare från Myndighetsenheten samt den fackliga samverkansorganisationen (representanter från SSR, Vision, Kommunal, Sveriges arbetsterapeuter (FSA), Vårdförbundet) har medverkat.

Organisation och Grunduppdrag

Verksamheten *Vård och Omsorg* ansvarar för att ge vård, stöd, omsorg och service främst till äldre med beviljat biståndsbeslut.

Socialnämnden och dessa verksamheter ska tillgodose kommuninvånarnas behov enligt gällande lagar, reglementen, förordningar, riktlinjer och målsättningar. Verksamheten *Vård och Omsorg* innefattar hemtjänst, särskilda boendeformer äldre (SÄBO) samt kommunal hälso- och sjukvård. Arbetet utgår från av Socialnämnden antagen verksamhetsplan med tillhörande budget för aktuellt år. I verksamhetsplanen specificeras grunduppdrag, kvalitetsfaktorer, aktuella utvecklingsmål och budget.

Befolkningsprognos

Den demografiska förändringen i Lindesbergs kommun är påtaglig. Antalet äldre (80+) kommer öka markant och antalet i arbetsför ålder och yngre kommer att minska. Det innebär att andelen äldre av den totala befolkningen kommer att öka. Inom en tio års period, från 2023, kommer det vara en topp av äldre men som sedan planar ut. Till följd av den demografiska utvecklingen bedöms att behovet av särskilda boendeplatser kommer att öka framöver om inte andra förändringar och/eller arbetssätt genomförs i verksamheten. Exakt hur demografiska utvecklingen kommer att påverka socialförvaltningens *Vård och omsorg* är svårt att säga säkert, men att det kommer att påverka är klart.

Lindesberg kommun består av en förhållandevis stor andel äldre jämfört med riket som helhet. I samtliga åldersgrupper över 50 år är andelen invånare i Lindesbergs kommun högre än i riket som helhet. Motsatsen gäller samtliga åldersgrupper under 49 år. I dagsläget, utgör samtliga invånare som är 65 år eller äldre drygt 26 procent av befolkningen i kommunen. Bild 1 och 2.

Åldersfördelning olika åldersgrupper, Lindesbergs kommun 2023. Källa SCB

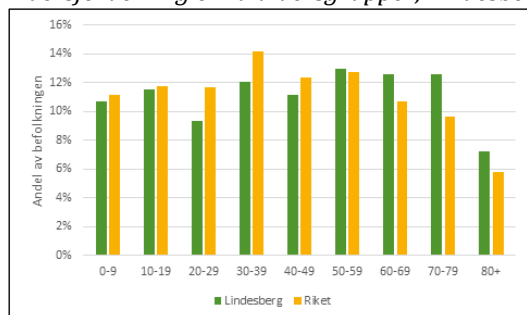

Bild 1

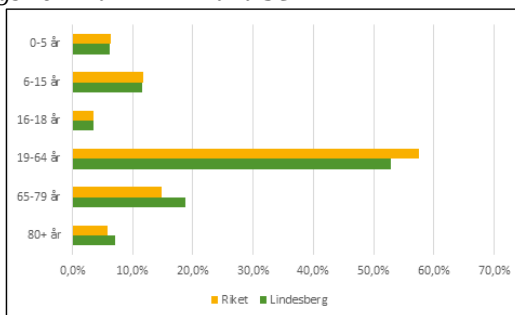

Bild 2

Under perioden 2024 till och med 2034 prognostiseras den äldre befolkningen vara den del av befolkningen som växer mest. Vid utgången av 2034 förväntas andelen invånare 65 år eller äldre ha ökat till drygt 29 procent av totala andelen invånare, vilket motsvarar en ökning med tre procentenheter (ca 520 personer). Inom den gruppen (65+) minskar dock antalet i åldersspannet 65–79 år med omkring 133 personer, från 4313 till 4198. Fördelningen och förändringen geografiskt uppdelat på hemtjänstområden i åldern 80+ visas i bild 3. Under samma period väntas antalet personer i åldern 80+ öka med omkring 600 personer, från 1760 till 2360 personer år 2034 vilket motsvarar en andelsökning med 34 %. Bild 4.

Antal i ålder 80+ inom respektive geografiskt område

Område	2023	2033	2023–2033	Procentuell förändring
Norr	306	426	119	39%
Sköndal	284	415	131	46%
Haga	58	143	85	147%
City	227	302	74	33%
Vågmästar	335	403	68	20%
Frövi	248	375	127	51%
Fellingsbro	211	273	62	30%
Totalt	1 670	2 337	667	40%

Bild 3

Antal i ålder 65–79 resp. 80+, Lindesberg kommun

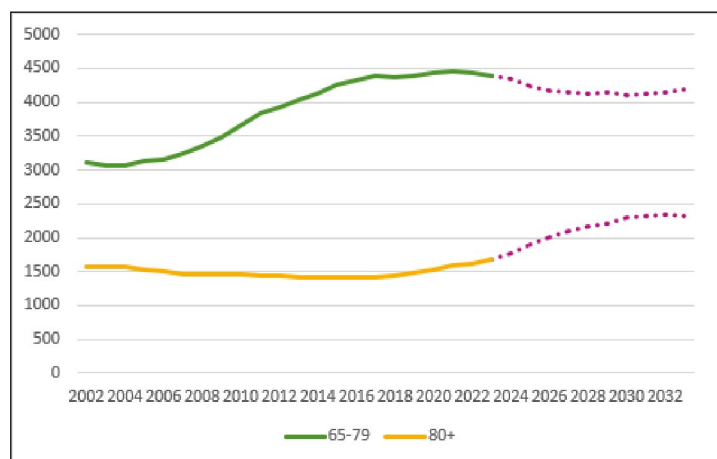

Bild 4

Bemötande och värderingar

Socialnämnden har en antagen *Kvalitetsdeklaration för Vård och Omsorg*. Syfte med den är att ange de grundläggande kvalitetskraven inom *Vård- och omsorg*. I den står bland annat att all personal inklusive chefer ska arbeta utifrån ett rehabiliterande arbetssätt och ett personcentrerat förhållningssätt. Genom tidiga insatser ska personalen i verksamheterna skapa förutsättningar för de enskilda att leva ett gott och självständigt liv i så hög utsträckning som möjligt. Det innebär att personalen ska se och ta vara på den enskildes styrkor, resurser och möjligheter i vardagen. Bemötande och värderingar utgår från Socialtjänstlagen;

- Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet (1 kap §1)
- Insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet. För utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet (3 kap §3).
- Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av Socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt (4 kap §1).
- Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv (4 kap §1).
- Socialtjänstens omsorg om äldre ska inriktas på att äldre personer får leva ett värdigt liv och känna välbefinnande (värdegrunden, 5 kap §4).
- Socialnämnden ska verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra (5 kap §4).

Samverkan, främjande och förebyggande

Vård och Omsorg ska vara en naturlig samverkanspart samt ligga i framkant för det främjande och förebyggande arbetet inom framtidens äldreomsorg. Det betyder bland annat att utveckla och genomföra dialog och samverkan med externa och interna parter utifrån Socialnämndens utvecklingsmål i verksamhetsplanen. Det är allt från enheter, verksamheter, och förvaltningar internt inom kommun till externa aktörer såsom andra myndigheter, organisationer och civilsamhället. Av betydelse är att få en samsyn i arbetet för att främja äldres hälsa, förebygga ohälsa och motverka ofrivillig ensamhet. Arbetet ska utgå från att främja skyddsfaktorer och förebygga riskfaktorer. Att betona är att en betydande del av det främjande arbete för äldres hälsa, att stärka skyddsfaktorer, är ett gemensamt kommunövergripande uppdrag där Socialnämnden ska vara ledande och en viktig samverkanspart för ett tvärasektoriellt perspektiv i ett arbete som rör fler förvaltningar. Det förebyggande arbetet för äldres hälsa, undanröja riskfaktorer, är många gånger direkt kopplat till Socialnämndens grunduppdrag.

En viktig bit av arbetet blir den nya socialtjänstlag som väntas träda i kraft i juli 2025. Där syftet är att socialtjänsten (och äldreomsorgen) ska bli mer förebyggande, jämställd och lättillgänglig jämfört med idag. Lagen kommer vara en förutsättning för att kunna ställa om till en mer förebyggande, tillgänglig och kunskapsbaserad äldreomsorg. Dock kommer det även krävas att Socialnämnden löser utmaningarna med bland annat personal- och kompetensförsörjning, en ansträngd ekonomi etcetera

Kvalitet och nya arbetssätt

Medarbetare och ledning inom Socialförvaltningen samt Vård och Omsorg ska vara öppna för nya innovativa lösningar i syfte att bibehålla, och där det behövs höja, kvalitén inklusive klara kompetensförsörjningsutmaningen. En naturlig vilja att utveckla arbetssätt, metoder, styrning och ledning för att hålla god kvalitet och klara kompetensförsörjningen. Det samtidigt som värna om medarbetare och chefer där kommunen som arbetsgivare har ett fokus på medarbetarens och chefens hälsa och arbetsmiljö för att skapa attraktiva anställningar. I rapport *Välfärdens kompetensförsörjning (2022)* menar *Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)* att lösningarna på välfärdens kompetensutmaning är inte så enkel som att enbart rekrytera fler personal. Kommuner och regioner behöver i stället förändra arbetssätt och ta tillvara och utveckla de befintliga medarbetarna för att minska behoven av fler anställda, till exempel att arbeta med differentiering av tjänster. För att klara detta krävs, enligt SKR, en helhetssyn och en kombination av långsiktiga åtgärder där arbetsgivare, staten och fackliga organisationer samarbetar med målet att trygga kompetensförsörjningen i välfärden.

God och nära vård

Det finns ingen nationell definition av begreppet Nära vård. I den nationella utredningen beskrivs att Nära vård inte är en ny organisationsnivå, och inte heller någon ny benämning på dagens primärvård. Nära vård är i stället ett sätt att tänka, ett förhållningssätt, kring hur man organiserar all hälso- och sjukvård med utgångspunkt i den enskildes individuella behov och förutsättningar, det i stället för organisation och institution i fokus. Vården och omsorgen, i både region och kommun, behöver utvecklas för att möta framtidens krav inte minst utifrån de demografiska utmaningarna. (*SOU 2020:19 God och nära vård. En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem*).

En länsgemensam målbild för omställningen till Nära vård har arbetats fram på uppdrag det regionala samverkansrådet (Region Örebro län och länets 12 kommuner) som antogs av kommunstyrelsen i Lindesbergs kommun i mars 2022 (*KS 2022/39; Gemensam målbild nära vård i Örebro län - Rapport och beslutsunderlag, 2021, Region Örebro län*).

Den gemensamma målbilden för kommunerna och regionen i länet utgår från invånarperspektivet där invånaren är huvudpersonen. Identifierade nyckelord i omställningen till god och Nära vård är *Tillit, Samverkan, Ansvar, Personcentrering och Hälsofrämjande*.

Trygg och säker hemgång

Trygg och säker hemgång, en del av Nära vård, handlar om förflyttningen för den enskilde från sjukhusvistelse till sitt ordinära boende alternativt något av kommunens boenden. Det innebär att säkra en trygg och säker hemgång för den enskilde som är i enlighet med lagstiftning och överenskomna förhållningssätt. Att trygga de enskilda som kommer hem efter sjukhusvistelse och erbjuda dem rätt insatser efter behov är av stor vikt och betydelse för den enskilde. Insatser kan exempelvis bestå av hemtjänstinsatser, trygghetslarm, dagrehabilitering och hälso- och sjukvårdsinsatser. Genom att ha ett utvecklat och samordnat arbete för samverkan med funktioner såsom utskrivningssamordnare, biståndshandläggare, sjuksköterska, arbetsterapeut, rehabiliteringsassistent och olika vårdpersonal ska rätt

insatser kunna verkställas för den enskilde. Allt det ska ske utifrån ett rehabiliterande och förebyggande förhållningssätt. Vårdplatser på korttidsboende är endast aktuellt om insatser enligt Hälso- och sjukvårdslagen och Socialtjänstlagen ej är tillräckliga i ordinarie boende. Alla samhällsmedborgare ska känna sig trygga med att de får den vård och omsorg de har behov av vid hemgång efter sjukhusvistelse. Genom detta arbetssätt bidrar det till att individen behåller sin självständighet och funktioner vilket möjliggör för den enskilde att bo kvar i sitt ordinarie boende längre.

Tre prioriterade områden

1 Kompetensförsörjning

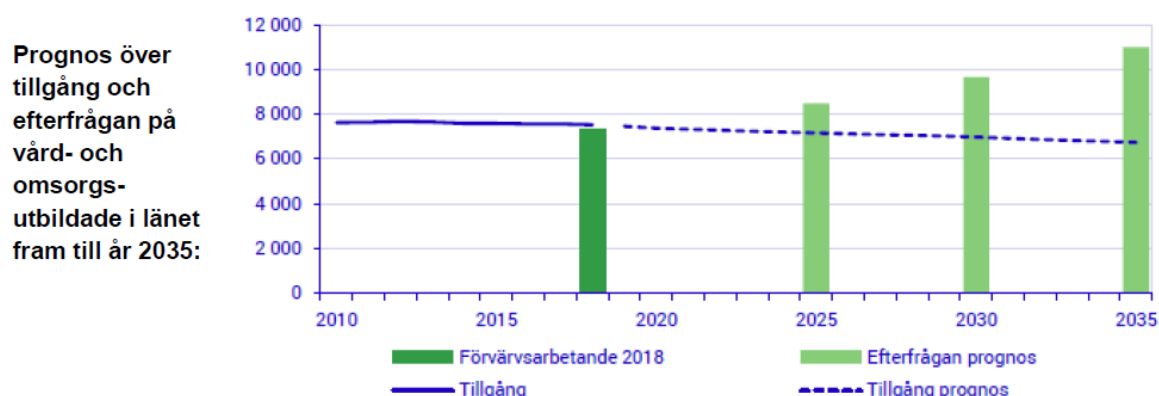
Med kompetensförsörjning menas att på kort och lång sikt säkerställa att verksamheterna har tillgång till medarbetare och chefer med rätt kompetens för sina uppdrag. Det är av betydelse dels för att vara en attraktiv arbetsgivare, dels för att ge ökad kompetens för den anställde och därmed ökad kvalitet för verksamheten och den enskilde. Även att utveckla och behålla befintlig personal och att använda kompetensen på rätt sätt (*Länsgemensam kompetensförsörjningsplan Nära vård 2022, Region Örebro län*). Det kommer krävas kvalitativa långsiktiga satsningar för att klara kompetensförsörjningen inom Vård och omsorg. Lindesbergs kommun har likt alla kommuner i Sverige fortsatta utmaningar med det IVO, Inspektionen för vård och Omsorg, konstaterade i en rapport från 2022. Där de fastslog att lägstanivån inom äldreomsorgen var alldeles för låg, att kommuner och regioner och inte i tillräcklig utsträckning vidtagit åtgärder för att säkerställa en god vård och omsorg. IVO konstaterade tydliga brister i vården av patienter främst gällande områdena vård i livets slutskede, läkemedelshantering samt kontinuitet och dokumentation.

På grund av den demografiska utvecklingen av äldre, både i Sverige och Lindesberg kommun, ändras behoven av antalet anställda. Det kommer behövas en ökning generellt av personal i hela Sverige med cirka 30% om man jämför antalet anställda 2021 och vad som kommer behövas 2031. Personalprognosen bygger på antagandet "allt annat lika idag" och tar varken hänsyn till förändrade sätt att organisera arbetet eller ekonomisk och politisk utveckling som kan påverka tillgång och efterfrågan på personal. Utmaningen är att under samma period så ökar andelen personer i arbetsför ålder med endast fyra procent. SKR skriver i sin rapport att fler äldre gör att behoven ökar snabbare än arbetskraften och att det är stor konkurrens om arbetskraften (*Välfärdens kompetensförsörjning, SKR, 2022*). Likafullt är inte lösningen så enkel att enkom anställa fler personal. SKR skriver i samma rapport om betydelsen att kunna förändra arbetssätt och ta tillvara och utveckla befintliga medarbetare för att minska behoven av fler anställda. Detta gäller även i Lindesberg kommun där antalet i arbetsför ålder minskar under samma period, vilket med stor sannolikhet kommer det leda till underskott av personal inom Vård och omsorg, om det inte blir en större inflyttning till kommunen. (källa: *Kommunens befolkningsprognos 2024*).

I SCB:s regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Örebro län (2023) visas tillgång och efterfrågan utifrån olika utbildningsinriktningar fram till år 2035. Statistiken visar antal utbildade i förhållande till antal efterfrågade medarbetare (*SCB, regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser, Prognosresultat för länet år 2035*).

När det gäller personer med vård- och omsorgsutbildning på gymnasienivå (inkl. vuxenutbildning på Komvux och arbetsmarknadsutbildningar) ses en viss brist idag men med klar risk för stor brist 2035. Tillgången bedöms minska med ca 10% under prognosperioden, vilket beror på pensionsavgångar, då 44% av dagens arbetskraft är 50 år eller äldre, men

också att relativt många förväntas vidareutbilda sig till annat. Efterfrågan beräknas däremot öka med 50% på vård – och omsorgsutbildad personal fram till 2035.

Källa: Region Örebro län, SCB: Regionala utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser. Prognosresultat för länet 2025

Differentiering

Utifrån ovan beskrivning av påverkande samhällsförändringar och med ett verksamhetsperspektiv för *Vård och Omsorg* kommer det behövas till delar ny ökad kompetens samt andra arbetssätt. För att möta upp kommande brist på undersköterskekompetens inom Socialförvaltningen är en väg att gå att än mer tydliggöra olika tjänster inom *Vård och omsorg*, däribland för undersköterska. En kombination av till viss del fler antalet medarbetare men också att använda personalens kompetens på ett så effektivt sätt som möjligt för att klara grunduppdraget.

Det behöver skapas förutsättningar att nyttja all den kapacitet och kompetens som finns att tillgå på arbetsmarknaden. Idag finns det en stor grupp i samhället i arbetsför ålder med utländsk bakgrund, annan kultur och med svenska som andraspråk. Det är en grupp med stor potential som behöver tas tillvara på arbetsmarknaden. För att frigöra denna möjlighet och den arbetskraften behöver arbete göras och en del hinder rivas genom att få till olika och ökade satsningar på språk- och kulturkompetens. (Rapport, *Stärka språk- och kulturkompetens inom vården i Örebro län, Region Örebro län 2023*)

För att vara en konkurrenskraftig och attraktiv arbetsgivare behöver Socialnämnden bland annat möjliggöra för fler vägar för karriär med tydliga uppdrag kopplade till vissa specialisttjänster. Att arbeta tydligare och mer systematiskt för att få till en större differentiering av tjänster kommer behövas. Differentiering innebär att arbetet delas upp så att olika personalgrupper utför olika arbetsuppgifter utifrån bland annat kompetens för olika områden. Det kan till exempel innebära att personal som saknar vård- och omsorgsutbildning i stället utför serviceinsatser som städ, tvätt, inköp och matdistribution, medan undersköterskor utför mer enkom kvalificerade omvårdnadsuppgifter. Målsättning med differentierade tjänster är att det dels skapas renodlade tjänster vilket leder till mer kvalificerade arbetsuppgifter, mer kompetensutveckling och/eller mer erfarenhetsbaserat och kollegialt lärande. Vilket i sin tur leder till att omvårdnad som yrke förhoppningsvis blir mer attraktivt och det blir lättare att rekrytera kvalificerad personal. Dels är det tänkt att det kan skapas renodlade servicetjänster såsom till exempel städning och tvättning. För detta krävs kortare utbildning och i vissa fall lägre språkkunskaper vid anställning vilket förhoppningsvis leder till bredare rekryteringsbas och nya vägar in i omsorgsycket och det

förväntas bli lättare att rekrytera personal. Denna personal kan via sin anställning också få vidareutbildning vilket gör dessa personer mer anställningsbara.

Enligt en förstudie *Effekter och upplevelser vid differentiering av arbetsuppgifter för omvårdnads- och servicepersonal inom äldreomsorgen* (källa: *Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, SBU, 2023*) finns det idag kunskapsbrist gällande det vetenskapliga stödet inom området. Dock är det inte detsamma som att insatsen saknar effekt. Det betyder att det finns vetenskaplig osäkerhet om vad insatsen har för effekt och att ytterligare studier behövs för att kunna säkerställa det. Viktigt för Socialnämnden i Lindesberg kommun blir att följa upp och utvärdera resultatet och konsekvenserna i det arbetet. Som ett stöd till kommunerna har Socialstyrelsen tagit fram ett utvärderingsstöd.

Kompetensförsörjningsstrategi

I Lindesberg kommun behövs det tillskapas tills vidare tjänster som möjliggör insteg i en kompetenstrappa där "första steget" är tjänsten servicebiträde följt av tjänsterna biträde, utbildat vårdbiträde, undersköterska samt specialistundersköterska. Finns intresse och förutsättningar ska medarbetare kunna gå vidare i "kompetenstrappan". Det behöver tas fram en och ska finnas en tydlig kompetensförsörjningsstrategi för tjänsterna som kräver längre utbildning där särskilda vidareutbildningar ska eftersökas redan vid nyanställningar.

För den enskildes bästa men också för anhöriga och för verksamheten i framtiden finns behov av att utveckla dagens arbete med kognitiv svikt och demens inom Vård och omsorg. Från de genomförda workshops för strategins framtagande betonades organiseringen för hur vården och omvårdnaden ska ges till de enskilda gällande demens och annan kognitiv svikt. Det kan vara i form av exempelvis demensteam eller dagvård för personer med kognitiv svikt och dennes anhöriga. Likaså behövs en utveckling av formerna för hemsjukvårdsteam och att vara en del av arbetet med *Nära vård*. Mycket handlar om utvecklad samverkan både mellan huvudmän (kommun och region) och respektive profession utifrån lagtexterna socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen. Utöver kompetensförsörjning om kognitiv svikt och demens betonades prioritering att utveckla och höja kompetensen bland personal inom verksamheterna (gäller både biståndsbedömning och utförarsidan) om äldre som är multisyuka med komplexa behov där former av missbruk eller psykisk ohälsa också finns.

2 Välfärdsteknik och Digitalisering

Ett av tidigare identifierade utvecklingsområdena för kompetensförsörjning i arbetet för en god *Nära vård* är ny teknik (källa: *Gemensam målbild nära vård i Örebro län, rapport och beslutsunderlag 2021 samt Läns-gemensam kompetensförsörjningsplan Nära vård 2022*). Det finns inte någon juridisk definition av välfärdsteknik. Socialstyrelsen definierar välfärdsteknik som att det är "digital teknik som syftar till att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för en person som har eller löper en förhöjd risk att få en funktionsnedsättning".

Ny teknik inklusive digitalisering kan möjliggöra nya arbetssätt, effektivisera processer och frigöra resurser till verksamhetens grunduppdrag. Även bidra till en tryggare och säkrare vård, därtill ge de enskilda en ökad känsla av självständighet och förbättrad livskvalité. Det gäller likaså att verksamheterna har gemensamma eller kompatibla system mellan organisationsgränserna som kan underlätta kommunikationen och därmed skapa bättre förutsättningar för en *Nära vård*. För att möta framtidens utmaningar och enskildas ökade förväntningar på bättre tillgänglighet och service, krävs en utveckling för ökad digitalisering och effektivare arbetsmetoder. Verksamheten och personal, inklusive chefer, måste skaffa sig

nya kunskaper och arbetssätt, bibehålla och följa upp genom att sätta tydliga mål, våga fatta beslut och ha modet att förändra nuvarande arbetssätt (Källa: *Strategi för Digitalisering och Välfärdsteknik, Socialnämnden Lindesberg kommun*). Chefer och medarbetare i socialförvaltningens verksamheter ska vara flexibla, följa tidens utveckling och därigenom ligga i framkant. Det innebär att utveckla arbetet och arbeta för en god digitalisering, välfärdsteknik och kompetensförsörjning för personal som är för den enskildes bästa.

Viktiga framgångsfaktorer för ett arbete med digitalisering och välfärdsteknik är att Socialnämnden behöver avsätta resurser, bland annat för att arbeta med förutsättningar, införande och implementering, förändringsledning, förvaltning av tekniken samt fastställa och avsätta ekonomiska resurser.

Målet med välfärdsteknik och digitalisering ska inte vara digitalisering i sig, utan att skapa mervärde genom de möjligheter, nyttor och effekter som digitaliseringen medför. I Socialnämnden digitaliserings- och välfärdsstrategi skrivs att med stöd av digitaliseringen ska socialförvaltningen verka för en effektivare, mer öppen och smartare organisation som stödjer innovation, delaktighet och utveckling.

De övergripande målen för Vård och Omsorgs digitalisering ska vara;

- Enklare vardag för invånare, enskilda med insatser från kommunen och personal.
- Smartare, modigare och öppnare förvaltning som stödjer innovation och delaktighet.
- Högre kvalitet och effektivitet i verksamheten.
- Möjliggöra effektivare samarbete med region och myndigheter.
- Nyttja resurserna där resurserna bäst behövs.

Sveriges kommuner har tillsammans med Sveriges kommuner och regioner (SKR) enats om en strategisk agenda – ett handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering. Genom att ställa likvärdiga krav på leverantörer och standardisera teknik och arbetssätt bidrar både kommuner och leverantörer till en mer effektiv socialtjänst. För att ge stöd och kraft i Lindesbergs kommuns arbete valde Lindesbergs kommun att ingå i ”ett handslag för välfärdsutveckling genom digitalisering” och därigenom få ta del av stöd i införandet av olika välfärdstekniska lösningar. Av betydelse blir att prioritera tid och att ge resurser och möjligheter för implementering av den nya tekniken och hur det ska användas.

Från genomförda workshops för strategins framtagande betonades vikten av att möta utvecklingen av den digitala välfärdstekniken. Att betydelsen av att genomföra implementering av den tillgängliga digitala tekniken i den kommunala vård- och omsorgsverksamheten ska ses som en förutsättning för att verksamheten ska kunna möta de krav som framtiden ställer. Att till exempel tillhandahålla mer kognitiva hjälpmedel och verka mer för ökad självständigheten genom olika digitala hjälpmedel för den enskilde. Andra exempel är vidare att utveckla digitala system som erbjuder bra flexibla mobila lösningar inom hemtjänsten och särskilt boende. Likaså digitala system som möjliggör för personal och ledning att tillhandahålla en god planering såsom tid- och insatsregistrering, återrapportering samt uppföljning.

Ett uttalat behov finns att socialförvaltningen kan göra mer för att nyttja och underlätta för att ge stöd till chefer, personal och den enskilde. Förslagsvis en samlad stödfunktion med helhetsansvar och mandat för olika processer, utvecklingsuppdrag, genomföra kompetenshöjande insatser, driva på och koordinera arbetet för bland annat digitala system och digitala hjälpmedel inom samtliga verksamheter. Även betydelsen av att förvaltningens verksamheter och personal ökar den egna kompetensen om välfärdsteknik och digitalisering.

3 Boendeformer

Se även Socialnämndens *Riktlinje Vård- och Omsorgsboende inklusive boendeformer*. Äldres bostadsbehov är av skiftande karaktär vilket innebär att olika typer av bostäder och former för boende efterfrågas. I takt med en växande äldre befolkning bedöms vikten av att hitta alternativa boendeformer bli allt viktigare, främst så kallade mellanformer, såsom trygghetsboende, seniorboende som inte är behovsprövade. Det arbetet och de boendeformerna styrs och leds av kommunens *Riktlinje för bostadsförsörjning* utifrån ett helhetsperspektiv för kommunen och inte utifrån socialnämndens uppdrag. Däremot så påverkas socialnämndens uppdrag gällande insatser i ordinärt boende och särskilda boende av tillgängligheten till just de boendeformerna, därför nämns det även denna strategi.

Målgruppen äldre personer i behov av särskilt boende har förändrats på senare år. Vilket i sin tur innebär förändrade krav och kompetenser på de verksamheter som kommunen driver. Många äldre väljer idag att ansöka om att flytta till ett särskilt boende, då de har en upplevd ensamhet, oro och att inte ha närhet till vårdpersonal som man skulle vilja. De har ofta flera funktionsnedsättningar såsom fysiska, kognitiva och känslomässiga, vilket skapar svårigheter i deras dagliga liv. (*Perspectives on the daily life of older adults applying for a nursing home, Lisa Spang, Örebro Universitet, 2024*). Kommunens äldreomsorg styrs huvudsakligen av socialtjänstlagen (SoL) och lagen om hälso- och sjukvård (HSL). Regler och allmänna råd om särskilt boende för äldre och vård av demenssjuka finns framtagna av Socialstyrelsen och Boverket.

Socialstyrelsen pekar ut ett antal faktorer som påverkar behov och tillgång till särskilt boende för äldre (källa: *Behov av och tillgång till särskilda boendeformer för äldre, Socialstyrelsen 2021*).

- Hur den lokala demografiska utvecklingen ser ut.
- Hur hälsan är hos den äldre befolkningen lokalt.
- Om det finns förebyggande arbete och andra insatser för att förlänga kvarboende, såsom anhörigstöd, mötesplatser dagverksamhet.
- Hur hemtjänsten är organiserad och hur välfungerade den är samt hur hemsjukvården fungerar.
- Hur mycket information kommunen har idag om hur äldre personer bor och hur de vill bo i framtiden.
- Om kommunen har en dialog med bostadsbolag om vilka bostäder som finns i kommunen och hur tillgängliga dessa är och skulle behöva vara utifrån de äldre personernas behov.
- Vilka politiska behov som fattas.

I dagsläget erbjuder Socialförvaltningen i Lindesberg kommun följande boendeformer;

- särskilda boende (SÄBO)
- särskilda boende (SÄBO) inriktning kognitiv svikt samt psykiatri
- stöd i ordinärt boende (hemtjänst)
- korttidsboende
- parboende
- växelvårdsplats

Dock finns det inte någon form av trygghetsboenden eller liknade i kommunal regi. Bostäder som kan vara funktionellt utformade, ha gemenskapslokaler för måltider, samvaro, hobby och rekreation. Det kan även finnas personal/bovård på plats på angivna tider. Däremot finns så kallade seniorbostäder (både bostadsrätter respektive hyresrätter) i Lindesberg tätort och Frövi, för personer som är 65 år eller äldre. De ägs av en bostadsrättsförening respektive en kooperativ hyresvärd. Det är bostäder som till stora delar liknar trygghetsboende.

Ekonomistyrning

Styrmodellen i Lindesberg kommun utgår från grunduppdraget för socialförvaltningen och dess verksamheter. Utöver grunduppdraget består styrmodellen av kvalitetsstyrning, målstyrning och ekonomistyrning. Däri identifieras ett antal parametrar för att uppnå grunduppdraget med en bra kvalitet. Den ekonomiska styrningen innebär att handha god ekonomisk hushållning för Socialförvaltningen och Lindesbergs kommun. Det betyder att säkerställa en ekonomi som håller över tid samtidigt som verksamheten uppnår grunduppdraget med kvalitet som är hållbar. Uppföljning, utvärdering och analys är grunden för budgetarbetet och i budgetprocessen i Lindesbergs kommun. Likaså att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsenligt och effektivt för att uppnå hållbar utveckling. Hållbar utveckling innefattar ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Vård och Omsorg ska ha effektiv äldreomsorg och jobba för verksamhetens bästa. En fungerande organisation med bra arbetsmiljö, kompetenta chefer och medarbetare som är motiverade och upplever jobbet meningsfullt.

På politiskt uppdrag genomförde konsultföretaget Conectura hösten 2024 en ekonomisk genomlysning av socialnämndens verksamheter. Flertalet av de föreslagna insatserna och åtgärderna från den rapporten går att läsa in i denna strategi, några exempel är:

- Stärk möjligheterna för att arbeta utifrån kvarboendepincipen genom att skapa förutsättningar för invånare att planera för sitt åldrande
- Utveckla hemtjänsten
- Tydliggör korttidsvårdens syfte
- Hantera kön till särskilt boende genom flexibla lösningar
- Utveckla budgetuppföljningen
- Utveckla personalplanering och schemaläggning

Uppföljning

För att systematiskt kunna följa upp denna strategi genomförs det med fördel utifrån uppföljningar via Verksamhetsplanen och Internkontrollplanen som görs på delåret och helåret till Socialnämnden. I de respektive rapporterna beskrivs dels måluppfyllnad och grad av kvalitet, dels identifiering av moment och delar som kan vara potentiella risker för grunduppdraget och verksamhetens kvalitetsfaktorer.